

Relația dintre presiunea fiscală și criminalitatea economică

Dr. Gabriela ANGHEL (CONSTANTIN)^a, dr. Cristina-Elena POENARU (FLOREA)^b

^{a, b} Universitatea Valahia din Târgoviște

Abstract

Economic crimes such as financial fraud, money laundering and illegal lending are considerably influenced by the tax evasion phenomenon. In the context of Romania, characterized by a vast underground economy and tax evasion, these phenomena contribute directly to the perpetuation of economic crime. Tax evasion is a behaviour of taxpayers consisting in avoiding tax obligations by violating tax legislation. This behaviour includes ignoring mandatory tax rules, falsifying documents or providing incomplete and inaccurate data. Among the factors that can influence tax evasion are tax knowledge, tax morality, the taxation system, the perception of tax fairness and the cost of tax compliance. This study aims to identify the influence that tax pressure has on compliance and the factors that generate economic crime, thus providing useful information for academia, specialists in the field and those responsible for formulating tax policies.

It is observed that an increase in tax pressure increases the likelihood that individuals will opt for tax evasion and fraud. That is why efforts to combat tax evasion must be integrated into the fight against illegal credit, money laundering and financial fraud. Thus, an effective government strategy in combating economic crime must include not only sanction-based measures, but also improved tax auditing activity, along with the promotion of spontaneous and responsible tax compliance.

Keywords: economic crime, tax pressure, forensic accounting, shadow economy, tax evasion

Termeni-cheie: criminalitate economică, presiune fiscală, contabilitate criminalistică, economie subterană, evaziune fiscală

Clasificare JEL: H26, M41, P44

To cite this article: Gabriela Anghel (Constantin), Cristina-Elena Poenaru (Florea), *Relația dintre presiunea fiscală și criminalitatea economică*, *CECCAR Business Review*, N° 12/2023, pp. 6-15, <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2023.12.02>

➔ Introducere

Relația dintre presiunea fiscală și criminalitatea economică este o problemă complexă și multidisciplinară. Presiunea fiscală, adesea reprezentată prin taxe ridicate și cerințe privind reglementarea strictă, poate avea diverse efecte asupra mediului economic, a comportamentului persoanelor din management și a companiilor. Pe de o parte, creșterea presiunii fiscale poate conduce la venituri guvernamentale mai mari și, teoretic, la mai multe resurse pentru servicii publice și investiții. Pe de altă parte, o presiune fiscală excesivă poate încuraja uneri crimele economice, cum ar fi evaziunea fiscală, fraudă și participarea la economia subterană.

Criminalitatea economică, ce include activități precum evaziunea fiscală, fraudă, creditul ilegal, corupția, spălarea de bani și alte activități financiare ilegale, este adesea motivată de dorința de a evita costurile ridicate asociate cu conformitatea legală sau de a exploata sistemul în beneficiul personal. Taxele sau sarcinile reglementare percepute ca fiind prea mari sau nedrepte pot încuraja antreprenorii și companiile să caute modalități ilegale de a-și reduce obligațiile fiscale. Acest lucru nu doar că are ca rezultat o pierdere de venituri pentru guvern, ci subminează și echitatea și eficiența sistemului fiscal.

Relația dintre presiunea fiscală și criminalitatea economică este influențată de diferiți factori, inclusiv eficacitatea instituțiilor guvernamentale, nivelul de încredere publică în guvern, eficiența sistemului fiscal și percepția de echitate a politicilor fiscale. Aplicarea eficientă a legilor și reglementărilor fiscale este crucială în descurajarea crimelor economice. În același timp, un sistem fiscal echitabil și transparent poate reduce stimulentele pentru astfel de activități ilegale.

⇒ Conceptul de *presiune fiscală* și instrumentele de măsurare

Presiunea fiscală reprezintă nivelul de taxe și impozite percepute de un guvern în raport cu economia unei țări, adesea exprimat ca procent din produsul intern brut (PIB). Aceasta reflectă nu doar suma totală a taxelor colectate, ci și impactul colectării asupra cetățenilor și afacerilor. Presiunea fiscală poate fi văzută ca un indicator al gradului în care politicile fiscale ale unui guvern afectează economia și societatea, inclusiv modul în care aceste politici influențează comportamentul economic al persoanelor și companiilor. Un nivel ridicat al presiunii fiscale poate descuraja investițiile și creșterea economică, în timp ce unul scăzut poate sugera o colectare insuficientă a taxelor necesare pentru finanțarea serviciilor publice esențiale.

Presiunea fiscală și sarcina fiscală sunt două noțiuni profund interconectate cu conceptul de impozitare. Potrivit [Cambridge Dictionary \(2020\)](#), „presiunea fiscală sau povara fiscală reprezintă valoarea totală a impozitului plătit de un anumit grup de persoane fizice, industrie etc., în special în comparație cu ceea ce plătesc alte grupuri, industrii”.

Impactul presiunii fiscale asupra economiei se manifestă în diverse moduri, influențând semnificativ aspectele economice.

Investițiile și creșterea economică	Un nivel ridicat al presiunii fiscale poate descuraja investițiile atât din partea afacerilor, cât și a indivizilor. Taxele mari pot reduce profiturile și pot face investițiile mai puțin atractive, ceea ce poate încetini creșterea economică.
Comportamentul consumatorilor	Taxele ridicate pot reduce puterea de cumpărare a consumatorilor, limitând cheltuielile acestora. Ele pot duce la o scădere a cererii pentru bunuri și servicii, afectând astfel economia în general.
Alocarea resurselor	Presiunea fiscală influențează modul în care sunt alocate resursele în economie. Taxele pot determina companiile să-și modifice strategiile de afaceri sau să caute eficiență pentru a reduce costurile, ceea ce poate genera schimbări în structura economică.
Economia informală și evaziunea fiscală	Taxele ridicate pot încuraja creșterea economiei informale și a evaziunii fiscale. Acest lucru nu doar reduce veniturile guvernamentale, dar poate crea și o piață inegală, unde afacerile care nu plătesc taxe au un avantaj nejust în fața celor care respectă regulile.
Inovarea și competitivitatea	O presiune fiscală ridicată poate limita capacitatea companiilor de a investi în cercetare și dezvoltare. Aceasta poate reduce inovația și competitivitatea în anumite sectoare.

Stabilitatea fiscală și financiară	Presiunea fiscală echilibrată este crucială pentru stabilitatea fiscală și financiară a unei țări. Un echilibru adecvat între colectarea de taxe și cheltuielile publice contribuie la stabilitatea macroeconomică.
Echitatea socială și redistribuirea	Taxele sunt un instrument principal de redistribuire a bogăției și de atenuare a inegalităților sociale. O presiune fiscală bine gestionată poate contribui la echitate socială, asigurând finanțarea adecvată a serviciilor publice esențiale, cum ar fi educația și sănătatea.

În literatura academică, metoda standard de măsurare a presiunii fiscale implică utilizarea unor indicatori specifici, în principal prin calcularea ratei de impozitare, conform lui Tulai (2003, p. 287). Această rată de impozitare se poate aplica la diferite niveluri: la scară națională (globală), la nivelul entităților economice (companii, firme etc.) și individual, la nivelul persoanei fizice, adică al contribuabililor individuali.

Schneider (2010) subliniază că definirea sarcinii fiscale este o provocare, având în vedere varietatea sistemelor de impozitare și de securitate socială de la o țară la alta. El menționează că există diverse metode prin care sarcina fiscală poate fi estimată:

- la nivelul veniturilor fiscale (procente din PIB);
- la nivelul cotei totale de impozitare (procente din profitul brut sau din cifra de afaceri);
- la nivelul indicatorului global al libertății fiscale, care este o componentă a indicatorului mai larg al libertății economice calculat de Heritage Foundation, ce servește ca măsură pentru presiunea fiscală. Acest mod de stabilire a presiunii fiscale, începând cu indicatorul libertății fiscale, a fost adoptat de diverși autori, cum ar fi Torgler și Schneider (2009) și Achim et al. (2018). Această abordare este considerată o metodă mai completă de evaluare a presiunii fiscale.

Conform literaturii de specialitate analizate, dar mai ales datelor accesibile, nivelul presiunii fiscale dintr-o țară se poate determina folosind următorii indicatori:

a) Venitul fiscal al statului, ca procent din PIB, având la bază date furnizate de Banca Mondială

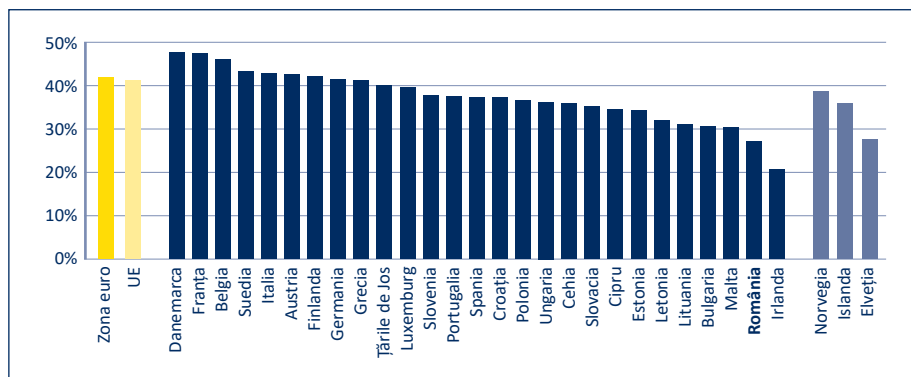
Pentru a măsura presiunea fiscală din țara noastră, am analizat structura veniturilor statului român în perioada 2015-2022 ca procente din PIB în standard ESA 2010. Astfel, conform Raportului anual pe anul 2022 al Consiliului Fiscal al României, structura veniturilor bugetare ca procente din PIB în intervalul de timp menționat se prezintă astfel:

- % -

	2015	2016	2019	2020	2021	2022	Modificări în 2022 față de 2021
Total venituri	35,5	32,5	31,6	32,3	32,7	33,5	0,8
Impozite indirecte, din care:	13,3	11,5	10,5	10,3	10,7	10,7	0,0
TVA	8,1	6,5	6,2	6,1	6,4	6,7	0,3
Accize și taxe vamale	5,2	5,0	4,3	4,2	4,3	4,0	-0,3
Impozite directe, din care:	6,6	6,5	4,8	4,7	5,1	5,9	0,8
Impozit pe venit	3,7	3,7	2,3	2,4	2,4	2,5	0,1
Impozit pe profit	2,3	2,3	2,1	1,9	2,2	2,9	0,7
CAS	8,1	8,9	11,2	11,8	11,3	10,6	-0,7
Alte venituri curente	2,0	1,6	1,8	1,8	1,5	1,9	0,4
Sume primite de la UE	2,7	1,4	1,1	1,6	1,9	2,3	0,4

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/>

În cadrul Uniunii Europene, România se situează pe penultimul loc în ceea ce privește raportul dintre impozite și PIB, conform datelor furnizate de Eurostat.



Venituri fiscale în anul 2020 (% din PIB)

Sursa: Prelucrarea autorilor pe baza datelor furnizate de Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/>.

b) Impozitul pe profit, ca procent din profitul brut al agenților economici, având la bază date furnizate de Banca Mondială

Ratele impozitelor directe aplicate profitului companiilor variază semnificativ în întreaga lume, în funcție de politicile fiscale ale fiecărei țări. Conform datelor din 2023, ratele impozitelor pe profitul corporativ în diferite state sunt cuprinse între 12% (Irlanda) și 50% (Comore).

- % -

Statul	Rata impozitului pe profit
Comore	50
Puerto Rico	37
Suriname	36
India, Australia, Mexic, Filipine	30
Japonia, Germania, Pakistan	29
China, Statele Unite ale Americii, Spania, Belgia	25
Malaysia, Sri Lanka, Grecia, Luxemburg	24
Indonezia, Egipt, Danemarca, Norvegia	22
Rusia, Vietnam, Thailanda, Arabia Saudită	20
Regatul Unit, Polonia, Elveția	19
România , Hong Kong	16
Chile, Serbia, Kuwait, Lituania	15
Irlanda	12

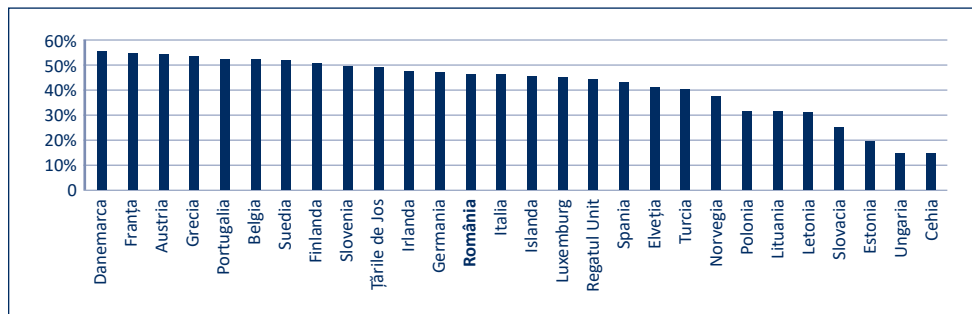
Sursa: Prelucrarea autorilor pe baza datelor furnizate de Eurostat, https://commission.europa.eu/business-economy-euro/accounting-and-taxes/company-tax_ro.

Aceste rate reflectă diversitatea abordărilor fiscale la nivel global și pot avea un impact semnificativ asupra deciziilor de investiții și a strategiilor de afaceri ale companiilor internaționale, România aplicând în prezent printre cele mai mici cote de impozitare.

c) Impozitul pe veniturile salariale și contribuțiile obligatorii plătite de societăți pentru salariați, ca procent din venit, având la bază date furnizate de Banca Mondială

La nivelul anului 2020, potrivit datelor furnizate de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), cele mai ridicate rate de impozitare pe venitul personal din țările europene membre ale OCDE au fost

înregistrate în Danemarca (55,9%), Franța (55,4%) și Austria (55%). La finalul clasamentului, cu cele mai mici rate, se află Cehia (15%), Ungaria (15%) și Estonia (20%). România se situează pe o poziție de mijloc în privința nivelului taxelor pe venitul personal.

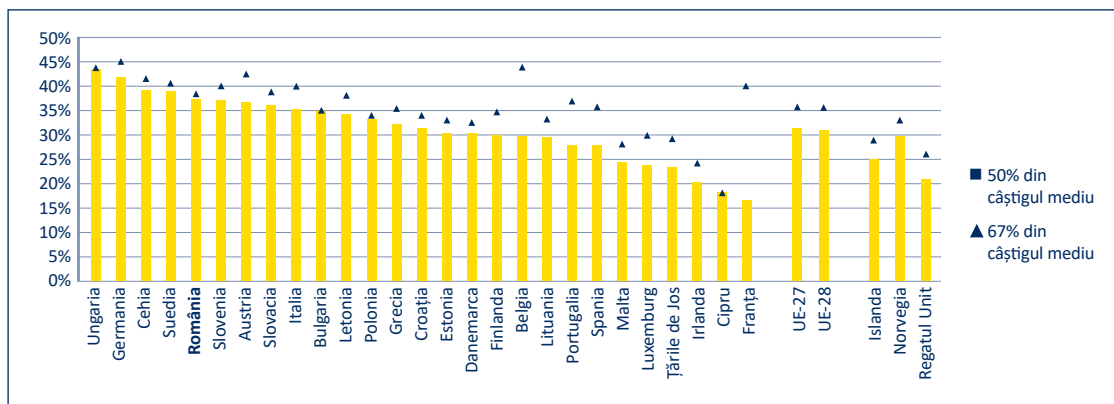


Cota impozitului pe venit în țările UE în anul 2020

Sursa: Prelucrarea autorilor pe baza datelor furnizate de [OECD \(2021\)](#).

d) Sarcina fiscală cu un angajat, ca raport între valoarea totală a impozitelor și contribuțiilor sociale obligatorii ale unui angajat și costul total al muncii suportat de angajator

Indicatorul arată măsura în care impozitarea muncii descurajează ocuparea forței de muncă, având la bază date furnizate de OCDE.



Sarcina fiscală pentru un angajat cu venituri între 50% și 67% din câștigul mediu brut în anul 2020 (% din costul forței de muncă)

Sursa: [European Commission, 2021](#).

Graficul de mai sus ilustrează **sarcina fiscală**, indicator calculat ca procent de taxe din costul total cu forța de muncă. România este printre țările din UE în care povara fiscală este suportată mai ales de cei cu un salariu mai mic (aproximativ 50% dintr-un salariu mediu).

e) Indicatorul de libertate economică

Folosind baza de date a Heritage Foundation, variabila libertății fiscale este utilizată ca fundament pentru calculul indicatorului de libertate economică, structurat în trei etape:

1. Calculul individual al fiecărei componente:

- rata superioară de impozitare marginală pe venitul individual;

- rata superioară de impozitare marginală pe venitul corporativ;
- sarcina fiscală totală ca procent din PIB.

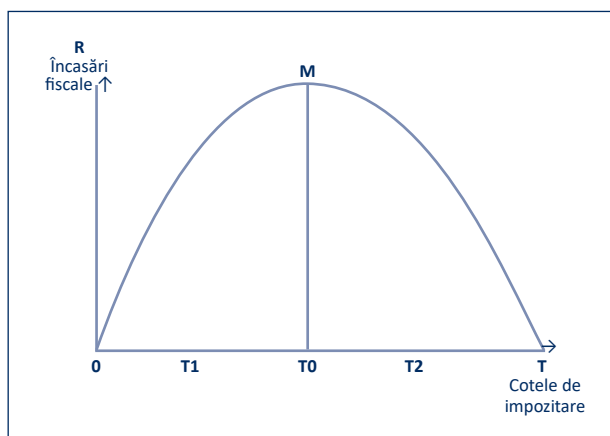
2. Ponderarea fiecărei componente. Toate cele trei componente au o pondere egală, adică fiecare contribuie cu o treime la calculul final al libertății fiscale.

3. Formula finală. Scorul final al libertății fiscale se calculează folosind media aritmetică a celor trei componente.

$$\text{Libertatea fiscală} = \frac{\text{Rata superioară de impozitare pe venitul individual} + \text{Rata superioară de impozitare pe venitul corporativ} + \text{Sarcina fiscală totală ca \% din PIB}}{3}$$

Scorul obținut va fi între zero și 100, un scor mai apropiat de 100 indicând un nivel mai înalt de libertate fiscală, adică o sarcină fiscală mai redusă, iar un scor mai apropiat de zero, o libertate fiscală scăzută, corespunzătoare unei sarcini fiscale mai mari.

Curba Laffer este un concept care descrie relația dintre ratele de impozitare și veniturile fiscale colectate de guvern.



Arthur Laffer este recunoscut pentru contribuția sa majoră la progresul economic al Statelor Unite în ultimele două decenii, câștigând notorietate pentru abilitatea sa de a simplifica și clarifica teorii economice complexe. A fost membru al unui grup de experți influenți care au ghidat legislația economică a Congresului SUA în ultimii 12 ani. În anul 1974, Laffer a marcat un moment istoric, schițând un grafic ce a dat naștere celebrei sale teorii (Curba Laffer) care susține că reducerea ratelor de impozitare poate crește veniturile bugetare prin stimularea economiei.

Forma curbei este o funcție a elasticității venitului impozabil, adică acesta se modifică drept răspuns la schimbările ratei de impozitare. Așa cum a fost popularizată de Arthur Laffer, curba este de obicei reprezentată ca un grafic care începe de la 0% impozitare cu venituri zero, crește la o rată maximă de venituri la o rată intermediară de impozitare și apoi scade din nou la venituri zero la o rată de impozitare de 100%.

Relația dintre ratele de impozitare și veniturile fiscale se prezintă astfel:

✓ **Rată de impozitare scăzută.** La o rată de impozitare foarte redusă, veniturile fiscale sunt de asemenea diminuate, deoarece impozitul pe fiecare unitate de venit este mic.

✓ **Creșterea ratei de impozitare.** Pe măsură ce rata de impozitare se majorează, veniturile fiscale cresc de asemenea. Acest lucru se întâmplă pentru că statul percepe un procent mai mare din veniturile cetățenilor și companiilor.

✓ **Punctul optim de impozitare.** Există un punct în care rata de impozitare maximizează veniturile fiscale. Acest punct este considerat ideal pe plan fiscal, realizând un echilibru între un impozit suficient de mare pentru a genera venituri semnificative și unul suficient de mic pentru a nu descuraja activitatea.

✓ **Rată de impozitare ridicată.** Dacă rata de impozitare continuă să crească după atingerea acestui punct optim, veniturile fiscale încep să se reducă.

✓ **Rată de impozitare excesivă.** La un nivel extrem de ridicat al ratei de impozitare, veniturile fiscale pot scădea foarte mult, chiar apropiindu-se de zero, deoarece activitatea economică este puternic descurajată și evaziunea fiscală devine extrem de răspândită.

Curba Laffer ilustrează că nu există o relație liniară între ratele de impozitare și veniturile fiscale. Există un punct de echilibru în care veniturile fiscale sunt optimizate, iar depășirea lui poate duce la scăderea acestor venituri. Teoria este adesea folosită pentru a argumenta că reducerile de impozite pot, în anumite circumstanțe, să crească veniturile fiscale prin stimularea activității economice. Curba Laffer, deși influență în teoria fiscală și în politică, a fost supusă unor **critici** semnificative:

✓ **Dificultatea de a identifica punctul optim.** Una dintre principalele critici este dificultatea de a determina unde se află exact punctul optim de impozitare pe curba Laffer. Fără a cunoaște acest punct, este dificil să se formuleze politici fiscale care să maximizeze veniturile fără a descuraja activitatea economică.

✓ **Variațiile considerabile între economii.** Curba Laffer nu ține cont de faptul că diverse economii pot avea puncte optime diferite, datorită diferențelor în structura economică, în nivelurile de conformitate fiscală și altor factori. O politică fiscală care funcționează într-o țară nu poate fi automat eficientă în alta.

✓ **Suprasimplificarea.** Conform criticilor, Curba Laffer suprasimplifică relația dintre ratele de impozitare și veniturile fiscale, ignorând factori precum efectele diferitelor tipuri de taxe, structura cheltuielilor guvernamentale și dinamica economică generală.

✓ **Utilizarea politică.** Curba Laffer a fost folosită de unele grupuri politice pentru a justifica reducerile de impozite, în special pentru cei cu venituri mari, fără o analiză suficientă a consecințelor potențiale. Aceasta a dus la percepția că teoria este mai mult un instrument politic decât unul economic.

✓ **Efectele reducerii impozitelor.** Unele studii au arătat că reducerile de impozite nu stimulează întotdeauna economia în măsura sugerată de Curba Laffer și că pot duce la creșterea deficitului bugetar și a datoriei publice.

✓ **Neglijarea echității sociale.** Curba Laffer se concentrează în principal pe maximizarea veniturilor fiscale, fără a lua în considerare echitatea socială și distribuția veniturilor. Politicile fiscale bazate exclusiv pe acest principiu pot genera inegalități sociale crescute.

✓ **Impactul asupra cheltuielilor guvernamentale.** Concentrarea exclusivă pe veniturile fiscale ignoră importanța și eficacitatea cheltuielilor guvernamentale. Reducerea impozitelor fără a lua în considerare impactul asupra finanțării serviciilor publice poate avea efecte negative pe termen lung asupra bunăstării sociale și economice.

În concluzie, deși Curba Laffer oferă o perspectivă interesantă asupra fiscalității, aplicarea sa și interpretarea politică necesită prudență și o înțelegere profundă a contextului economic și social specific fiecărei țări.

➔ Relația dintre presiunea fiscală și criminalitatea economică

În general, presiunea fiscală se referă la nivelul de taxe și impozite impuse de guvern asupra cetățenilor și companiilor. Criminalitatea economică include o varietate de infracțiuni, cum ar fi evaziunea fiscală, fraudă, spălarea de bani și alte activități ilegale legate de finanțe.

Există mai multe teorii și perspective cu privire la modul în care presiunea fiscală poate influența criminalitatea economică:

✓ **Teoria descurajării.** Unii experți susțin că o presiune fiscală mai mare poate descuraja criminalitatea economică prin impunerea unor sancțiuni severe pentru nerespectarea legilor fiscale. Acest lucru ar putea teoretic reduce tentația de a comite infracțiuni economice.

Teoria descurajării este un concept fundamental în criminologie și în dreptul penal și se bazează pe ideea că oamenii pot fi descurajați de la a comite infracțiuni în cazul în care consecințele acestora sunt suficient de severe, sigure și imediate. Teoria se aplică atât la infracțiunile convenționale, precum furtul și violența, cât și

la infracțiuni mai complexe, cum ar fi criminalitatea economică. Aspectele-cheie ale teoriei descurajării sunt următoarele:

Severitatea pedepsei	Conform teoriei descurajării, cu cât pedeapsa pentru o infracțiune este mai severă, cu atât mai puțini oameni vor risca să o comită. Ideea este că potențialii infractori vor evalua costul acțiunii (adică pedeapsa) și vor decide că nu merită riscul.
Certitudinea pedepsei	Este esențial nu doar ca pedeapsa să fie severă, ci și să fie o certitudine rezonabilă că infractorii vor fi prinși și pedepsiți. Dacă există o percepție generală că oamenii pot scăpa nepedepsiți, severitatea pedepsei pierde din eficacitatea sa ca mijloc de descurajare.
Promptitudinea pedepsei	Teoria descurajării sugerează de asemenea că pedepsele trebuie să fie aplicate prompt după comiterea infracțiunii. O întârziere îndelungată între infracțiune și pedeapsă poate slăbi legătura percepută între cele două, reducând astfel efectul de descurajare.
Aplicarea în criminalitatea economică	În contextul criminalității economice, teoria descurajării ar implica impunerea unor pedepse severe pentru infracțiuni precum evaziunea fiscală, fraudă, spălarea de bani etc. Aceasta ar putea include amenzi mari, închisoare sau alte sancțiuni serioase. Scopul este de a face costul comiterii acestor infracțiuni mai mare decât orice potențial beneficiu.
Dezbateri și critici	Deși teoria descurajării este larg răspândită și influențează multe sisteme de justiție, ea este și subiectul unor dezbateri și critici. Unii cercetători argumentează că factori precum impulsivitatea, lipsa de oportunități sau contextele sociale și economice dificile pot limita eficacitatea descurajării. De asemenea, există preocupări legate de echitatea și proporționalitatea pedepselor.
Eficacitatea	Eficacitatea teoriei descurajării poate varia în funcție de tipul infracțiunii, de caracteristicile infractorilor și de contextul social și economic. Pentru unele tipuri de infracțiuni și în anumite contexte, poate fi un instrument eficient de reducere a criminalității, în timp ce în alte cazuri poate fi mai puțin eficientă.

În concluzie, teoria descurajării este un pilon important al sistemelor de justiție penală și are implicații semnificative în elaborarea politicilor și legislației penale. Totuși, aplicarea sa trebuie echilibrată cu considerații legate de dreptate, eficacitate și contextul social.

✓ **Efectul invers.** Există argumentul că o presiune fiscală excesivă poate de fapt stimula criminalitatea economică. Dacă taxele sunt percepute ca fiind prea ridicate sau nerezonabile, atât indivizii, cât și companiile pot fi mai înclinați să recurgă la metode ilegale pentru a evita plata acestora.

✓ **Complexitatea sistemului fiscal.** Un sistem fiscal complex poate crea, de asemenea, oportunități pentru criminalitatea economică. Ambiguitățile și lacunele din legislația fiscală pot fi exploatate pentru evaziune fiscală sau alte infracțiuni economice.

✓ **Capacitatea de supraveghere și executare.** Eficacitatea supravegherii și executării legilor fiscale joacă și ea un rol important. Chiar dacă presiunea fiscală este ridicată, dacă implementarea și executarea legilor sunt slabe, criminalitatea economică poate înflori.

✓ **Factorii socioeconomi și culturali.** Contextul socioeconomic și cultural poate influența și el relația dintre presiunea fiscală și criminalitatea economică. Normele sociale, nivelul de încredere în guvern și condițiile economice generale pot afecta modul în care oamenii răspund la politicile fiscale.

✓ **Efectul asupra economiei subterane.** Presiunea fiscală ridicată poate contribui la creșterea economiei subterane, unde tranzacțiile și veniturile nu sunt raportate autorităților fiscale. Acest lucru poate duce la amplificarea activităților economice ilegale.

Efectul presiunii fiscale asupra economiei subterane este un subiect de mare interes în studiile economice și fiscale. Economia subterană se referă la activitățile economice care nu sunt raportate autorităților fiscale și de reglementare, rămânând astfel neincluse în cifrele oficiale ale PIB-ului sau ale altor indicatori economici. Analizând relația dintre presiunea fiscală și economia subterană, se remarcă următoarele efecte:

Creșterea presiunii fiscale	Atunci când guvernele măresc taxele și impozitele, costul conformității fiscale (adică sarcina de a respecta reglementările fiscale) crește pentru afaceri și indivizi. În anumite situații, ea poate determina companiile și persoanele fizice să caute metode de a eluda aceste taxe.
Migrarea către economia subterană	Pe măsură ce taxele cresc, unele afaceri și persoane pot fi tentate să-și mute o parte din activități în economia subterană pentru a scăpa de taxe. Acest lucru poate include activități precum munca la negru, tranzacțiile neînregistrate sau chiar evaziunea fiscală mai sofisticată.
Impactul asupra veniturilor statului	Deși intenția din spatele creșterii taxelor este, în mod obișnuit, aceea de a majora veniturile guvernamentale, trecerea activităților economice către sectorul subteran poate duce la rezultate contrare. Aceasta poate reduce baza de impozitare și, prin urmare, poate scădea veniturile reale colectate de stat.
Complexitatea fiscală	O presiune fiscală mare, însoțită de un sistem fiscal complex, poate descuraja conformitatea fiscală. Dacă regulile fiscale sunt prea complicate sau schimbătoare, atât persoanele, cât și companiile pot găsi mai ușor justificări sau metode pentru a evita impozitarea.
Efectele asupra concurenței și pieței	Economia subterană poate distorsiona concurența pe piață. Afacerile care nu plătesc taxe pot avea un avantaj față de cele care se conformează regulilor, ceea ce poate afecta inechitabil competitivitatea.
Riscurile și problemele sociale	Activitățile din economia subterană pot conduce la alte riscuri și probleme sociale. Lucrătorii din economia subterană adesea nu beneficiază de protecții sociale sau de muncă, iar activitățile ilegale pot fi legate de alte tipuri de infracțiuni.
Provocările pentru politicile publice	Gestionarea și reducerea economiei subterane reprezintă o provocare majoră pentru politicile publice și necesită un echilibru între menținerea unui nivel adecvat de impozitare, simplificarea sistemului fiscal și asigurarea unor măsuri eficiente de conformitate și de combatere a evaziunii fiscale.
Impactul asupra inegalităților	Economia subterană poate, de asemenea, să exacerbeze inegalitățile economice. Cei care evită taxele pot acumula mai multe resurse în detrimentul celor care plătesc taxele datorate.

Combaterea economiei subterane este o provocare majoră pentru guverne, implicând o serie de strategii și politici orientate spre integrarea activităților economice informale în economia formală și reducerea activităților ilegale. Prezentăm câteva abordări comune:

✓ **Simplificarea sistemului fiscal.** Reducerea complexității sistemului fiscal poate facilita conformitatea. Simplificarea declarațiilor de venituri, reducerea birocrăției și clarificarea reglementărilor pot face mai ușoară respectarea legilor fiscale de către afaceri și indivizi.

✓ **Rate de impozitare raționale.** Stabilirea unor rate de impozitare rezonabile poate reduce tentația de a evita taxele. Cotele excesiv de mari pot motiva evaziunea fiscală, în timp ce unele mai mici, dar bine gestionate pot încuraja conformitatea și pot crește veniturile fiscale.

✓ **Îmbunătățirea eforturilor de supraveghere și control.** Intensificarea eforturilor de detectare și pedepsire a evaziunii fiscale și a activităților ilegale este crucială. Aceasta poate include utilizarea tehnologiilor avansate pentru monitorizarea tranzacțiilor și îmbunătățirea cooperării între diferitele agenții guvernamentale.

✓ **Stimulente pentru legalizarea afacerilor.** Oferirea de stimulente pentru afacerile care aleg să intre în economia formală, cum ar fi accesul la credite bancare, asistența juridică și fiscală și alte resurse, poate fi eficientă.

✓ **Educație și conștientizare.** Campaniile de conștientizare despre importanța respectării legilor fiscale și a contribuției la economia formală pot fi utile. Educația publică poate ajuta la schimbarea atitudinilor și la promovarea unei culturi de conformitate.

✓ **Îmbunătățirea legislației și a executării legii.** Crearea și implementarea unor legi eficiente pentru combaterea activităților economice ilegale și asigurarea că aceste legi sunt aplicate în mod consistent și just sunt esențiale.

✓ **Parteneriate cu sectorul privat.** Colaborarea cu sectorul privat pentru a identifica și aborda cauzele economiei subterane poate fi benefică. Acest lucru poate include parteneriate pentru îmbunătățirea transparenței și combaterea corupției.

✓ **Protecție socială și programe de asistență.** Oferirea de programe de asistență socială și economică pentru a reduce nevoia de a lucra în economia subterană, în special pentru grupurile vulnerabile, este o altă abordare importantă.

✓ **Cooperare internațională.** Deoarece economia subterană poate avea dimensiuni transnaționale, cooperarea internațională este crucială pentru a combate fenomene precum spălarea de bani și evaziunea fiscală la nivel global.

✓ **Folosirea datelor și analizelor.** Utilizarea datelor și analizelor avansate pentru a înțelege mai bine dimensiunea și natura economiei subterane poate ajuta la elaborarea unor politici mai eficiente.

⇒ Concluzii

În linii mari, deși presiunea fiscală este necesară pentru generarea de venituri guvernamentale, aceasta trebuie să fie echilibrată și bine gestionată pentru a preveni încurajarea fraudelor economice. O abordare cuprinzătoare care include politici fiscale echitabile, o aplicare eficientă și eforturi de a crește încrederea publică în instituțiile guvernamentale este esențială pentru minimizarea criminalității economice ca efect al presiunii fiscale.

În concluzie, relația dintre presiunea fiscală și criminalitatea economică este influențată de o multitudine de factori, inclusiv de nivelul și structura impozitelor, de eficacitatea aplicării legii și de contextul socioeconomic și cultural mai larg. Este important să se ia în considerare acești factori atunci când se analizează și se elaborează politici fiscale pentru a minimiza riscul de criminalitate economică.

Bibliografie

1. Achim, M.-V., Borlea, S.N., Anghelina, A.M. (2018), *The Impact of Fiscal Policies on Corruption: A Panel Analysis*, South African Journal of Economic and Management Sciences, vol. 21, nr. 1, pp. p. 1-9, <https://doi.org/10.4102/sajems.v21i1.1970>.
2. Irvin, B.T. (2010), *Survey of Economics*, 7th Edition, Cengage Learning.
3. Laffer, A. (2016), *The Laffer Curve: Past, Present, and Future*, The Heritage Foundation.
4. Schneider, F.G. (2010), *The Influence of Public Institutions on the Shadow Economy: An Empirical Investigation for OECD Countries*, Review of Law & Economics, vol. 6, nr. 3, pp. 441-468, <https://doi.org/10.2202/1555-5879.1542>.
5. Torgler, B., Schneider, F. (2009), *The Impact of Tax Morale and Institutional Quality on the Shadow Economy*, Journal of Economic Psychology, vol. 30, nr. 2, pp. 228-245, <https://doi.org/10.1016/j.joep.2008.08.004>.
6. Tulai, C.I. (2003), *Finanțele publice și fiscalitatea*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
7. Consiliul Fiscal (2022), Raport anual, <http://www.consiliulfiscal.ro/RA%20CF%202022.pdf>.
8. European Commission (2021), *Taxation Trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, Taxation and Customs Union, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/732541>.
9. OECD (2021), *Tax Database: Table I.7. Top Statutory Personal Income Tax Rates and Top Marginal Tax Rates for Employees*, https://www.stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=TABLE_I7.
10. Cambridge Dictionary (2020), <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pressure>.
11. https://commission.europa.eu/business-economy-euro/accounting-and-taxes/company-tax_ro
12. <https://ec.europa.eu/eurostat/>